

**Εμπειρογνωμοσύνη για την Παράλληλη
Αξιολόγηση των Μέτρων του ΠΑΑ που συμβάλουν
στη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής στις αγροτικές
περιοχές και των Μέτρων του Leader**

Αθήνα, 22 – 2 – 2013

ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Το έργο εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο δράσεων/ ενεργειών της Παράλληλης Αξιολόγησης η οποία είναι μια συνεχής διαδικασία σύνδεσης των επιμέρους αξιολογικών φάσεων του ΠΑΑ 2007-2013
- Έχει σαν σημείο εκκίνησης την εκ των προτέρων αξιολόγηση και καταληκτικό στάδιο την εκ των υστέρων αξιολόγηση
- Στοχεύει στην κάλυψη των όποιων κενών εντοπίζονται στο σύστημα παρακολούθησης που δεν επιτρέπουν τον υπολογισμό των κοινών δεικτών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων (ενδεχομένως δε και πρόσθετων δεικτών, εάν έχουν περιληφθεί στο Πρόγραμμα)
- Την απάντηση στα κοινά αξιολογικά ερωτήματα (οριζόντια και ανά Μέτρο)

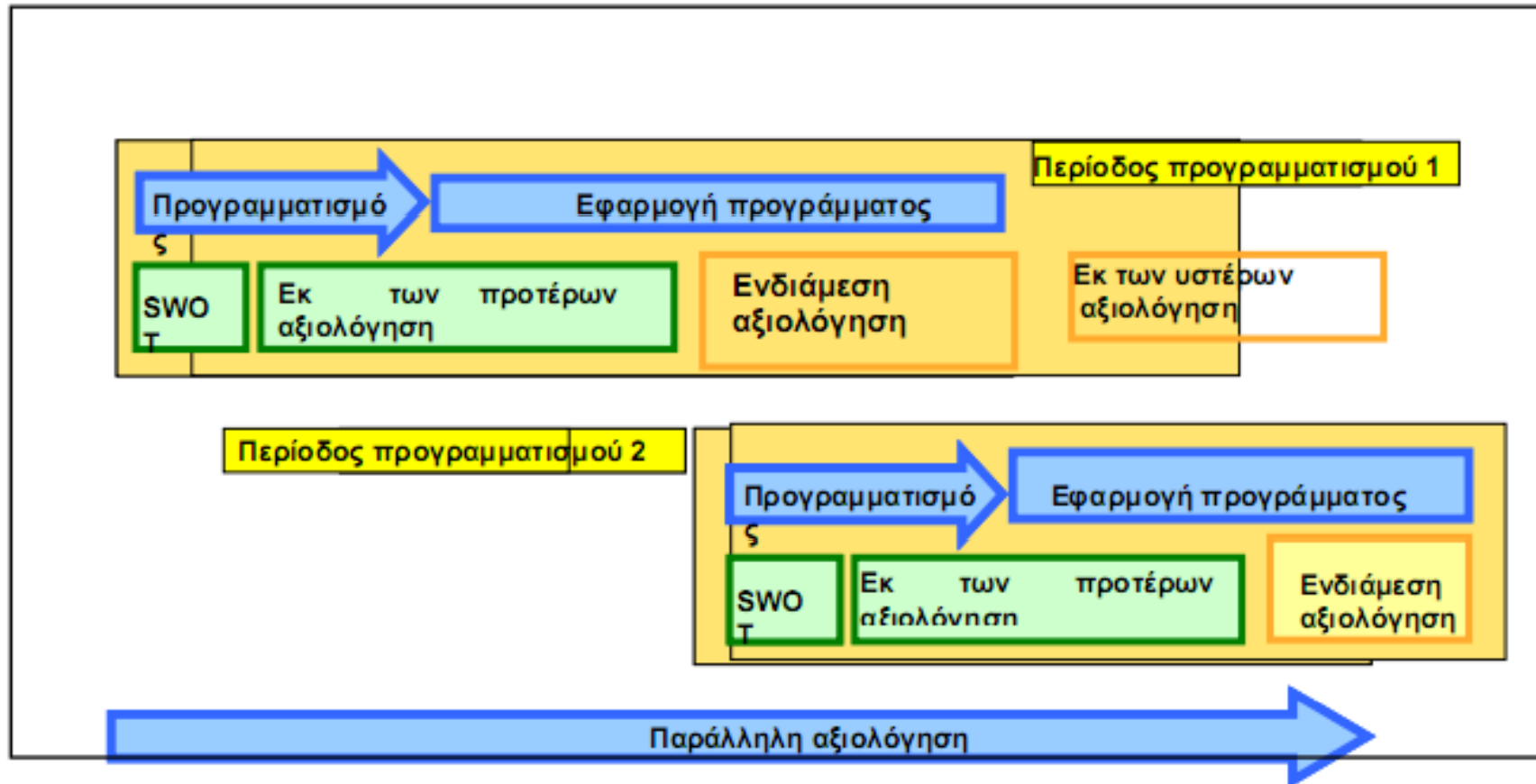

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Η κριτική αποτίμηση του υφιστάμενου συστήματος δεικτών και η συσχέτιση του με την υφιστάμενη λογική της παρέμβασης των Μέτρων και συνακόλουθα η επανεξέταση της λογικής της παρέμβασης των σχετικών Μέτρων,
- Η αποτίμηση του περιεχομένου αλλά και των διαδικασιών παρακολούθησης και ο εντοπισμός ενδεχόμενων κενών,
- Η υποβολή προτάσεων για τον εμπλουτισμό του συστήματος των δεικτών μέσω της προσθήκης νέων δεικτών πέραν των υποχρεωτικών που προβλέπονται στο Κοινό πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης,
- Η συγκέντρωση των διαθέσιμων μεθοδολογιών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για να υπολογισθούν οι δείκτες αποτελεσμάτων και επιπτώσεων, αλλά και τα Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης σε επίπεδο Μέτρου καθώς και τα οριζόντια Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης,
- Η υποβολή προτάσεων για τη διενέργεια θεματικών μελετών για την συγκέντρωση των απαιτούμενων στοιχείων για τον υπολογισμό των «υποχρεωτικών» αλλά και ενδεχόμενα πρόσθετων δεικτών,
- Η υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση των ικανοτήτων του προσωπικού των φορέων που συνθέτουν το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΠΑΑ 2007-13,
- Η υποβολή προτάσεων για τη δημιουργία ενός δικτύου φορέων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των Αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ. (2)

ΚΠΠΑ – ΣΤΑΔΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Οι υποχρεώσεις του κράτους μέλους αναφορικά με την αξιολόγηση την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 περιγράφονται αναλυτικά στο Κοινό Πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης ενώ στο διάγραμμα αποτυπώνεται η συσχέτιση των διαφορετικών φάσεων της αξιολόγησης

ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΚΠΠΑ

- Η εκτίμηση της συλλογιστικής της παρέμβασης με δεδομένη τη δενδροειδή ιεράρχηση στόχων και δεικτών αποτελεί τη μεθοδολογική βάση πάνω στην οποία δομείται το Κοινό Πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης
- Οι κατευθύνσεις που περιλαμβάνονται στο Guidance note D «Ιεράρχηση στόχων» και στο Guidance note E «Δελτία Μέτρων» του Κοινού Πλαισίου Παρακολούθησης και Αξιολόγησης αποτελεί ένα κρίσιμο παράγοντα και σημείο εκκίνησης του έργου
- Μεθοδολογικά η λογική της παρέμβασης των Μέτρων οφείλει να ισορροπήσει μεταξύ του είδους των έργων που έχουν ήδη ενταχθεί αλλά και της ανάγκης ανάδειξης της συμβολής των Μέτρων των Αξόνων 3 και 4 στους γενικούς και ειδικούς στόχους, στην επίτευξη των ποσοτικοποιημένων στόχων των δεικτών αλλά και την παροχή επαρκούς υλικού τεκμηρίωσης για την απάντηση των υποχρεωτικών από το ΚΠΠΑ Κοινών Ερωτημάτων Αξιολόγησης αλλά και των πρόσθετων ειδικών ερωτημάτων που αποτυπώνουν εναργέστερα τη συμβολή του Προγράμματος στη Βελτίωση της Ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών όπου υλοποιούνται οι σχετικές παρεμβάσεις του Άξονα 3 αλλά και των περιοχών εφαρμογής της προσέγγισης Leader

ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΜΕΤΡΟ 41 (ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΠΑΑ)

Ιεράρχηση Δεικτών

Επιπτώσεις (Impact)

- Οικονομική ανάπτυξη
- Δημιουργία θέσεων εργασίας

Αποτελέσματα (Result)

- Ακαθάριστος αριθμός νέων θέσεων εργασίας

Επιδόσεις (Output)

- Αριθμός ΟΤΔ (Στόχος: 43 ΟΤΔ)
- Συν. μέγεθος της περιοχής της ΟΤΔ (km²), (Στόχος: 85.000)
- Συν. πληθυσμός της ΟΤΔ (Στ: 2320000)
- Αριθμός έργων χρηματοδοτούμενων από τις ΟΤΔ, (Στ.: 1150)
- Αριθμός στηριζόμενων δικαιούχων (1150)

Εισροές (Inputs)

422.070.000 €
237.500.000€ (ΔΔ)

Ιεράρχηση Στόχων

Γενικοί στόχοι (Overall Objectives)

- Δημιουργία τοπικών ικανοτήτων για την απασχόληση και τη διαφοροποίηση στις αγροτικές περιοχές μέσω της προσέγγισης Leader

Ειδικό Στόχοι (Specific Objectives)

- Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης (Ανταγωνιστικότητας και Ποιότητα Ζωής/ διαφοροποίηση)

Επιχειρησιακοί Στόχοι (Operational Ob/s)

- Προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε τοπικό επίπεδο για τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας και τη βελτίωση της Ποιότητας Ζωής

M.41 – Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης

ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – ΜΕΤΡΟ 421 (ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΠΑΑ)

Ιεράρχηση Δεικτών

Επιπτώσεις (Impact)

- Δημιουργία θέσεων εργασίας

Αποτελέσματα (Result)

- Ακαθάριστος αριθμός νέων θέσεων εργασίας

Επιδόσεις (Output)

- Αριθμός έργων συνεργασίας (Στόχος ΠΑΑ: 15)
- Αριθμός συνεργαζόμενων ομάδων τοπικής δράσης (Στόχος ΠΑΑ: 25)

Εισροές (Inputs)

5.000.000 €
5.000.000 € (ΔΔ)

Ιεράρχηση Στόχων

Γενικοί στόχοι (Overall Objectives)

- Δημιουργία τοπικών ικανοτήτων για την απασχόληση και τη διαφοροποίηση στις αγροτικές περιοχές μέσω της προσέγγισης Leader

Ειδικό Στόχοι (Specific Objectives)

- Διατοπική και διεθνική συνεργασία

Επιχειρησιακοί Στόχοι (Operational Ob/s)

- συγκέντρωση τεχνογνωσίας και η ανταλλαγή εμπειριών για την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων
- αύξηση της προστιθέμενης αξίας για την περιοχή

**M.421 – Διατοπική και διεθνική
συνεργασία**

ΠΟΙΑ ΜΕΤΡΑ ΕΞΕΤΑΖΟΥΜΕ;

- **Άξονα 3:** Τα Μέτρα δημόσιου χαρακτήρα, που στην Ελλάδα ταυτίζονται με τα δημόσια έργα,
 - **321:** Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό,
 - **322:** Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών,
 - **323:** Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς
 - Γιατί εστιάζονται στη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών ως τόπων κατοικίας αλλά και επιχειρήσεων
 - Άρουν τις αιτίες για την παρατηρούμενη πληθυσμιακή αποδυνάμωση των περιοχών της υπαίθρου και τη μείωση της αστυφιλίας,
 - Στοχεύοντας ουσιαστικά στην κάλυψη του πρώτου τμήματος των στόχων του Άξονα Προτεραιότητας 3 «Ποιότητα Ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας».

- **Άξονας 4:** Σε ότι αφορά την προσέγγιση LEADER το περιεχόμενο των Μέτρων **δεν** διαφοροποιείται από τα Μέτρα του Άξονα 3, που αποτελούν το βασικό κορμό των παρεμβάσεων των τοπικών προγραμμάτων των Ομάδων Τοπικής Δράσης
 - Βασικό στοιχείο διαφοροποίησης όμως της προσέγγισης LEADER αποτελούν η συνεργασία, η δικτύωση και η διακυβέρνηση σε όρους σχεδιασμού- προγραμματισμού και υλοποίησης.
 - Η ποιότητα της διακυβέρνησης είναι επίσης μια έννοια που εξαρτάται από την ποιότητα της εταιρικής σχέσης, τη συμμετοχή του πληθυσμού και την κινητοποίηση του τοπικού ενδογενούς δυναμικού.

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ – ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

- Η πλειονότητα των κρατών μελών την περίοδο 2007 – 2013 αντιμετώπισε σημαντικές δυσκολίες στον προσδιορισμό των επιπτώσεων και την ποσοτική αποτίμηση των δεικτών αποτελέσματος
- Οι περισσότερες δυσκολίες, όμως, εστιάστηκαν στην εκτίμηση των επιπτώσεων από την υλοποίηση των Αξόνων Προτεραιότητας 4 αλλά και στην ποσοτική αποτίμηση της συμβολής των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών αφού οι επτά υποχρεωτικοί δείκτες επιπτώσεων δεν αποτυπώνουν το είδος των παρεμβάσεων για την βελτίωση της ποιότητας ζωής αλλά και την προσέγγιση LEADER

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

- Οικονομική Ανάπτυξη
- Δημιουργία Θέσεων Εργασίας
- Παραγωγικότητα Εργασίας
- Αναστροφή της τάσης μείωσης της βιοποικιλότητας
- Διατήρηση των γεωργικών εκτάσεων και της δασοκομίας υψηλής προστιθέμενης αξίας
- Βελτίωση της ποιότητας των υδάτων
- Συμβολή στην καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΩΝ – ΚΟΙΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Ο υπολογισμός των δεικτών και η ποσοτικοποίηση τους αποτελεί την ικανή και αναγκαία συνθήκη για την απάντηση των Κοινών Ερωτημάτων Αξιολόγησης.
- Η απάντηση στα Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης αποτελεί ουσιαστικά ένα από τα κρισιμότερα θέματα που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο της αξιολόγησης.
- Τα Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης ομαδοποιούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες που είναι τα κοινά ερωτήματα που αντιστοιχούν στα επιμέρους Μέτρα του Προγράμματος και τα Οριζόντια κοινά ερωτήματα που αξιολογούν τη συνολική επίδοση του Προγράμματος.

Υφιστάμενο σύστημα υποχρεωτικών δεικτών του Άξονα 3

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΠΡΩΝ (ΑΞΟΝΑΣ 3)			
ΜΕΤΡΟ	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή στόχος
321. Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων	Αριθμός	430
	Συνολικό ποσό επενδύσεων	Ευρώ	132.979.463
322. Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών	Αριθμός χωριών όπου υλοποιήθηκαν δράσεις	Αριθμός	165
	Συνολικό ποσό επενδύσεων	Ευρώ	161.974.795
323. Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων αγροτικής κληρονομιάς	Αριθμός	250
	Συνολικό ποσό επενδύσεων	Ευρώ	94.987.865

Υφιστάμενο σύστημα υποχρεωτικών δεικτών των Αξόνων 3

ΚΟΙΝΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ (ΑΞΟΝΑΣ 3)		
Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή στόχος
Αύξηση μη γεωργικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στις στηριζόμενες επιχειρήσεις	Ευρώ	21.435.153
Ακαθάριστος αριθμός νέων θέσεων εργασίας	Αριθμός	2945
Πρόσθετος αριθμός τουριστών	Αριθμός	800.000
Πληθυσμός αγροτικών περιοχών που επωφελούνται των βελτιωμένων υπηρεσιών	Αριθμός	1.600.000
Αύξηση της διείσδυσης του διαδικτύου σε αγροτικές περιοχές	Αριθμός	Δεν προβλέπεται χρηματοδότηση σχετικών δράσεων στο πλαίσιο του ΠΑΑ
Αριθμός συμμετεχόντων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς μία δραστηριότητα κατάρτισης	Αριθμός	

Υφιστάμενο σύστημα υποχρεωτικών δεικτών των Αξόνων 4

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ 4			
ΜΕΤΡΟ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ		
	Δείκτης	Μονάδα Μέτρησης	Τιμή στόχος
41. Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (σύνολο υπομέτρων)	Αριθμός ομάδων τοπικής δράσης	Αριθμός	40
	Συνολικό μέγεθος της περιοχής των ομάδων τοπικής δράσης	Έκταση (km ²)	82.000
	Συνολικός πληθυσμός της ομάδας τοπικής δράσης	Αριθμός κατοίκων	2.200.000
	Αριθμός έργων χρηματοδοτούμενων από τις ομάδες τοπικής δράσης	Αριθμός	1.100
	Αριθμός στηριζόμενων δικαιούχων	Αριθμός	1.000
	421. Διατοπική και διεθνική συνεργασία	Αριθμός έργων συνεργασίας	Αριθμός
Αριθμός συνεργαζόμενων ομάδων τοπικής δράσης		Αριθμός	35
43. Λειτουργία της Ομάδας Τοπικής Δράσης, απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση στην περιοχή	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων	Αριθμός	130

ΚΟΙΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΑΞΟΝΑ 4 (Ερωτήματα Αξιολόγησης)

ΜΕΤΡΟ – 41 Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης

- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στη βελτίωση της διακυβέρνησης στις αγροτικές περιοχές;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στην κινητοποίηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στην εισαγωγή πολυτομεακών προσεγγίσεων και στην προώθηση της συνεργασίας για την υλοποίηση προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στις προτεραιότητες των αξόνων 1, 2 και 3;

Μέτρο - 421: Διατοπική και διεθνική συνεργασία

- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η στήριξη στην προώθηση της συνεργασίας και στην ενθάρρυνση της μεταφοράς βέλτιστων πρακτικών;
- Σε ποιο βαθμό τα έργα συνεργασίας ή/και η μεταφορά βέλτιστων πρακτικών με βάση την προσέγγιση LEADER συνέβαλαν στην καλύτερη επίτευξη των στόχων ενός ή περισσότερων από τους άλλους τρεις άξονες;

Μέτρο - 431: Λειτουργία της ομάδας τοπικής δράσης, απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση στην περιοχή

- Σε ποιο βαθμό αύξησε η στήριξη τις ικανότητες των ομάδων τοπικής δράσης και των άλλων εμπλεκόμενων εταίρων για την υλοποίηση στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η στήριξη στην αύξηση της ικανότητας υλοποίησης της LEADER;

Προσέγγιση της έννοιας Ποιότητα Ζωής στον Αγροτικό Χώρο

- Τις τελευταίες δεκαετίες, η Ποιότητα Ζωής και ο προσδιορισμός των δομικών στοιχείων που την συνθέτουν αποτελεί ένα πολύπλευρο ζήτημα το οποίο απασχολεί ευρέως τόσο την ακαδημαϊκή έρευνα όσο και τις δημόσιες πολιτικές.
- Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει ένας κοινώς αποδεκτός ορισμός σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, ενώ οι μελέτες για τον προσδιορισμό της καθίστανται ιδιαίτερα σύνθετες.
- Συχνά, η έννοια της Ποιότητας Ζωής συγχέεται με
 - τις έννοιες των συνθηκών διαβίωσης (living conditions) ή
 - το βιοτικό επίπεδο (standard of living), και την ευημερία (well-being),
 - ενώ συχνά συνδέεται με άλλες έννοιες, όπως η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική ενσωμάτωση, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η φτώχεια, η ζωτικότητα, το κοινωνικό κεφάλαιο.
- Η ποιότητα της ζωής είναι ένας ευρύτερος όρος ο οποίος δε λαμβάνει υπόψη μόνο το βιοτικό επίπεδο, αλλά και άλλες άυλες πτυχές της ανθρώπινης ζωής, όπως:
 - ο ελεύθερος χρόνος, η ασφάλεια,
 - το πολιτιστικό επίπεδο,
 - η κοινωνική ζωή,
 - η διανοητική υγεία,
 - περιβαλλοντικά ζητήματα κ.λ.π.

Σε αντίθεση με το βιοτικό επίπεδο, η Ποιότητα Ζωής δεν είναι μια απτή έννοια, και επομένως δεν μπορεί να μετρηθεί μόνο με οικονομικούς όρους (εισόδημα, αγορά εργασίας κλπ.).

Ποιότητα Ζωής και Μέτρα αγροτικής ανάπτυξης τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους

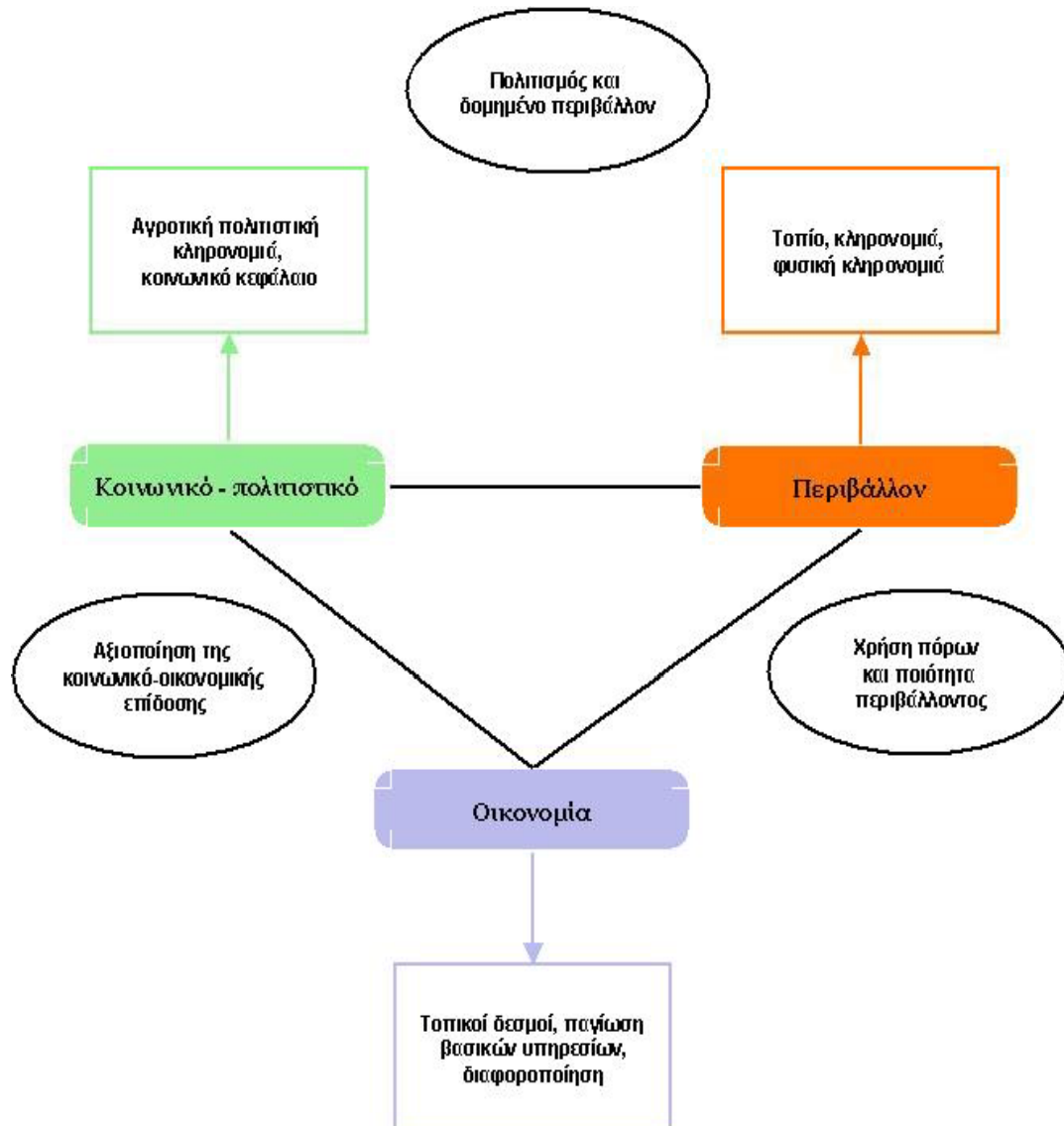
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες τόσο των αγροτικών περιοχών όσο και των κριτηρίων που μπορεί να υιοθετεί ένα κράτος μέλος για το θέμα της «**Ποιότητας Ζωής**» αποδίδει μία ευρεία έννοια στον όρο της Ποιότητας Ζωής που να καλύπτει όλες τις πτυχές (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική), επιτρέποντας στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν εκείνα τους τομείς εξειδίκευσης της στρατηγικής τους.
- Η έννοια της Ποιότητας Ζωής είναι αναμφισβήτητα συνυφασμένη με έναν από τους στόχους της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, την ενδυνάμωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής των αγροτικών περιοχών.
- Το θεωρητικό υπόβαθρο τέθηκε στη Διακήρυξη του Cork (1996) και στη Διακήρυξη του Salzburg (2003)
- Στα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης κυρίως καθίσταται Διακριτή Συνιστώσα του προγραμματισμού στο Γ ΚΠΣ μέσω ΟΠΑΑΧ και διαχρονικά μέσω Leader
- Α και Β ΚΠΣ υπήρχαν παρεμβάσεις στους τομείς της αγροτικής οδοποιίας, υδρεύσεων – αποχετεύσεων

Διαστάσεις της Ποιότητας Ζωής στις αγροτικές περιοχές

- Η κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών Περιλαμβάνει το **κοινωνικό κεφάλαιο** «το σύνολο των πραγματικών ή συμβολικών πόρων οι οποίοι συνδέονται με πολλαπλά δίκτυα, που διατηρούνται στο χρόνο και συσχετίζονται με εν πολλοίς θεσμοθετημένες σχέσεις αμοιβαίας αποδοχής και αναγνώρισης» (Με άλλα λόγια, το κοινωνικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει το άθροισμα των πλεονεκτημάτων που αποκομίζουν όσα άτομα ανήκουν σε κοινά δίκτυα ή σε ομάδες).
- Το **πολιτιστικό κεφάλαιο/κληρονομιά** τα οποία θεωρούνται σημαντικά για την Ποιότητα Ζωής. Τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν άυλους (soft) παράγοντες όπως η κοινοτική ζωή, οι παραδόσεις, οι κοινωνικές υποδομές και η κοινωνική συνοχή, αλλά και υλικούς (hard) παράγοντες, όπως κτίρια ή άλλες υποδομές στο πλαίσιο ανάπτυξης οικισμών
- Η **περιβαλλοντική διάσταση** της Ποιότητας Ζωής περιλαμβάνει την ανθρώπινη ευημερία που οφείλεται στη διατήρηση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της αγροτικής κληρονομιάς. Η έννοια του περιβάλλοντος δεν περιλαμβάνει μόνο βιοφυσικούς παράγοντες και τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις, αλλά και το δομημένο περιβάλλον και τις επιδράσεις μεταξύ των διαφόρων συστημάτων. Τα τελευταία χρόνια η έννοια του περιβάλλοντος συνάδει με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Η **οικονομική διάσταση** της Ποιότητας Ζωής η οποία περιλαμβάνει επαρκές και ασφαλές εισόδημα με το οποίο μπορούν να αντιμετωπισθούν βασικές ανάγκες και πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγεία, τη δημοκρατία κλπ.

Η έννοια της Ποιότητας Ζωής σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό δίκτυο αξιολόγησης για την αγροτική ανάπτυξη

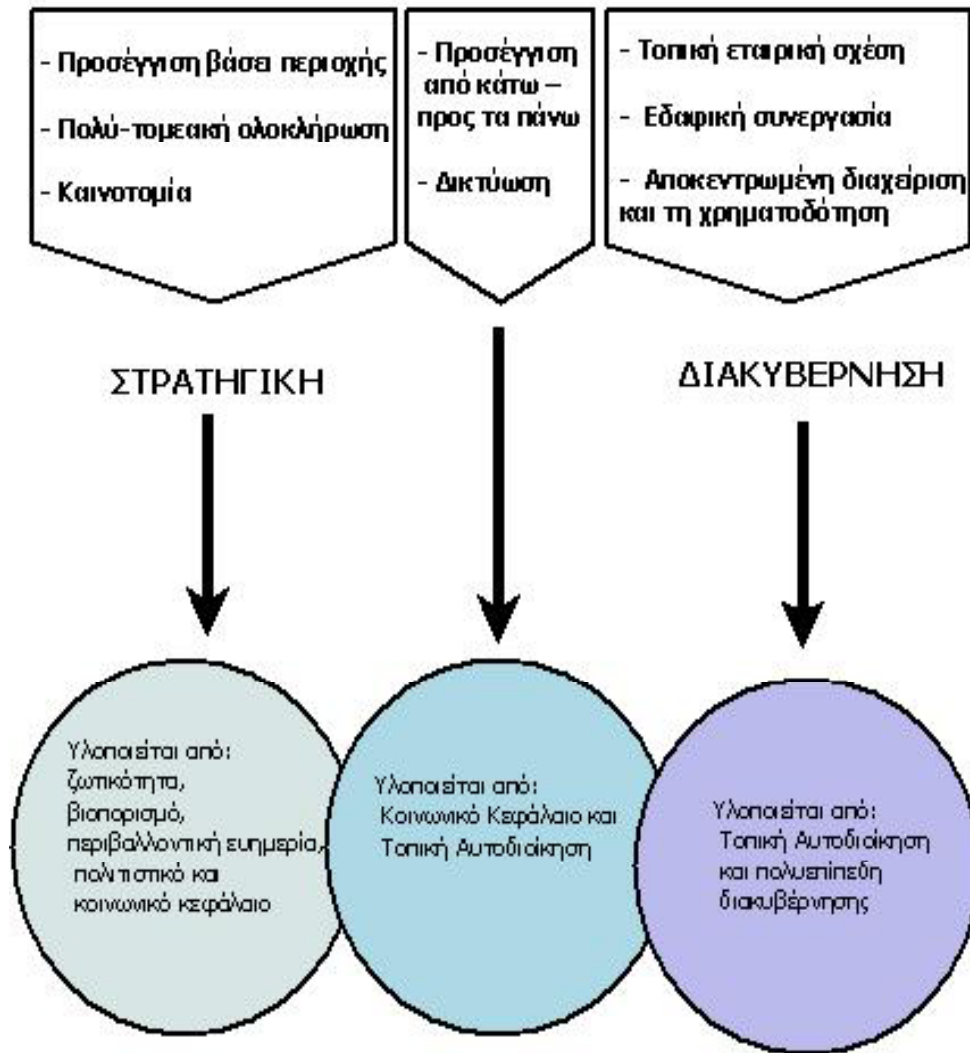
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζοντας τα προβλήματα προσδιορισμού της έννοιας της Ποιότητας Ζωής σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί στο πλαίσιο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης προχώρησε στην έκδοση εγγράφου εργασίας “Capturing impacts of LEADER and of Measures to improve Quality of Life in Rural Areas”
- Σύμφωνα με το «Κείμενο εργασίας για την Ποιότητα Ζωής», ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της Ποιότητας Ζωής αποτυπώνεται στο ακόλουθο προτεινόμενο Διάγραμμα:

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του LEADER και η σχέση τους με την Ποιότητα Ζωής

- Η έννοια του όρου «Ποιότητα Ζωής», με τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της που καλύπτει κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές πτυχές, εμπεριέχει τις έννοιες, της ζωτικότητας, του βιοπορισμού και της ευημερίας.
- Οι **διατιθέμενοι πόροι** για τον Άξονα 4 πρέπει να εξυπηρετούν τις προτεραιότητες των Άξόνων 1 και 2 και ιδιαίτερα του Άξονα 3
- Να παίζουν σημαντικό ρόλο (διατιθέμενοι πόροι) σε σχέση με την προτεραιότητα της βελτίωσης της **διακυβέρνησης και της κινητοποίησης** του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών», παράμετροι ιδιαίτερα σημαντικοί για την επίτευξη της ανάπτυξης.
- Ως βασικές αρχές της **καλής διακυβέρνησης** θεωρούνται:
 - η διαφάνεια, η συμμετοχή,
 - η πολυ-επίπεδη διακυβέρνηση (οριζόντια και κάθετη ενσωμάτωση),
 - η νομιμότητα,
 - η επικουρικότητα
- Η ορθή διακυβέρνηση (governance) δεν είναι σημαντική μόνο για την επιτυχή εφαρμογή της προσέγγισης LEADER, αλλά συνεισφέρει επίσης και στη βελτίωση της Ποιότητας Ζωής. Κατά συνέπεια, η διακυβέρνηση μπορεί να θεωρηθεί μία τέταρτη διάσταση της Ποιότητας Ζωής

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του LEADER και η σχέση τους με την Ποιότητα Ζωής

■ Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1698/2005, το LEADER έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά

□ ως προς την στρατηγική:

- χωρική προσέγγιση
- πολυτομεακή ενσωμάτωση
- καινοτομία

□ ως προς τη διακυβέρνηση:

- τοπική εταιρική σχέση
- διατοπική και διακρατική συνεργασία μεταξύ των περιοχών
- αποκεντρωμένη διαχείριση και σχεδιασμός

□ ως προς τη στρατηγική και τη διακυβέρνηση:

- εκ των κάτω προσέγγιση (bottom-up)
- δικτύωση.

Συνδυαστικά οι παρεμβάσεις του άξονα 3 και 4 αξιολογούνται σύμφωνα με τις τέσσερις διαστάσεις της Ποιότητας Ζωής

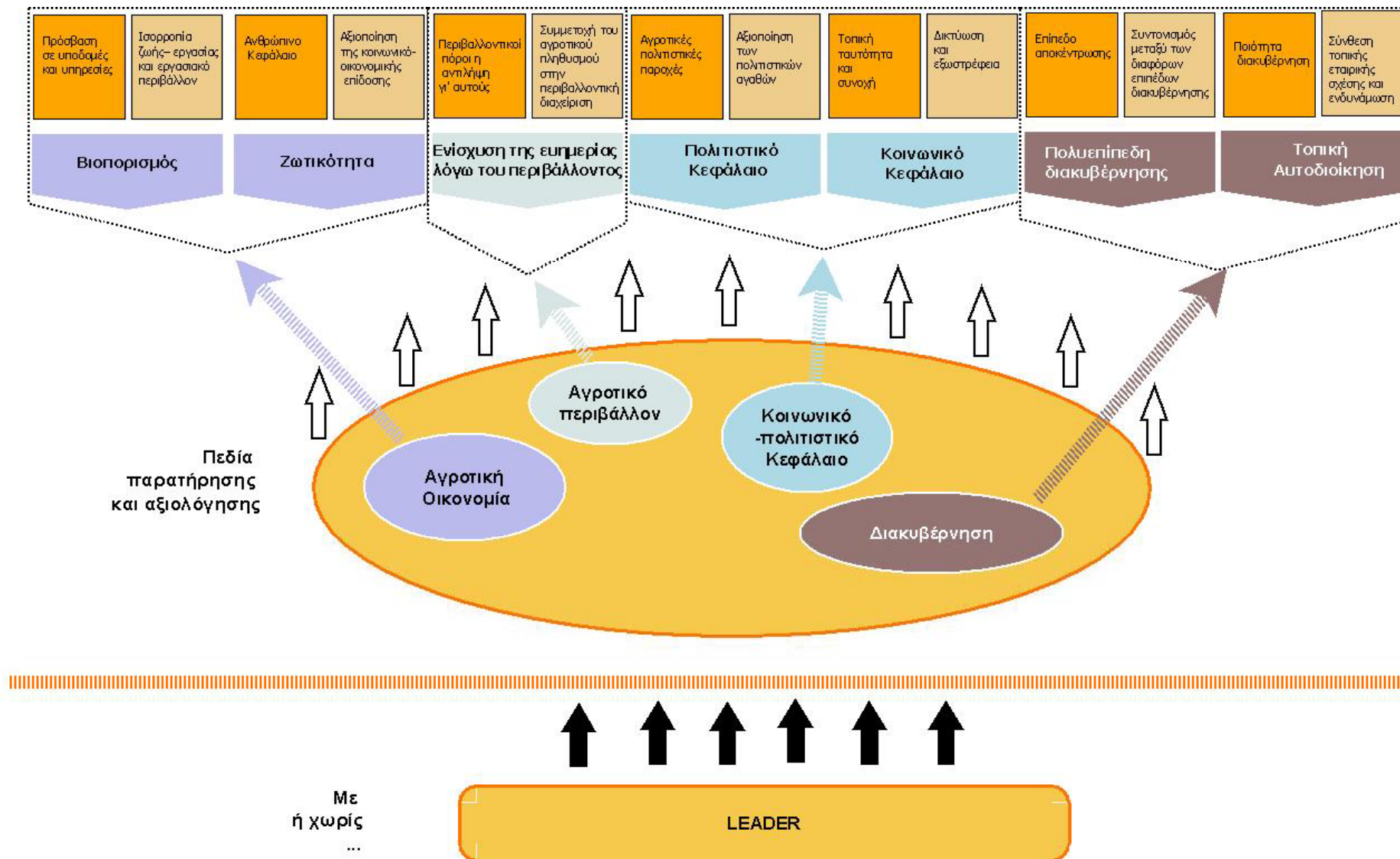
- Κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση
- Αγροτική οικονομία
- Αγροτικό περιβάλλον
- Διακυβέρνηση

Και ένα σύνολο επτά κατηγοριών σύμφωνα με τις οποίες μπορούν να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις:

- κοινωνικό κεφάλαιο
- πολιτιστικό κεφάλαιο
- περιβαλλοντικές υπηρεσίες και παροχές
- Ζωτικότητα
- βιοπορισμό
- πολύ-επίπεδη διακυβέρνηση
- τοπική διακυβέρνηση

Οι διάφορες σχέσεις και διασυνδέσεις μεταξύ όλων αυτών των στοιχείων αποδίδονται σχηματικά στο ακόλουθο Διάγραμμα και αποτελούν το προτεινόμενο πλαίσιο αναφοράς

Καθορισμός κριτηρίων απόφασης για τις 4 διαστάσεις της Ποιότητας της Ζωής και το Leader

Η Αγροτική Οικονομία συντίθεται από δύο συνιστώσες που είναι:

- Η «ζωτικότητα» (**Liveability**) αφορά τις παρεχόμενες υπηρεσίες, την ποιότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και τα κοινωνικά δίκτυα που αναπτύσσονται, στοιχεία που κάνουν τους ανθρώπους να θέλουν να ζήσουν στις αγροτικές περιοχές
 - Ο «βιοπορισμός» (**livelihood**), αφορά στα μέσα που χρειάζονται προκειμένου να εξασφαλισθούν τα προς το ζην και τέλος η έννοια της ευημερίας η οποία περιγράφει γενικά την κατάσταση της ζωής των ανθρώπων όπως διαμορφώνεται λόγω της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.
-
- Για την συνιστώσα «**βιοπορισμός**» αντιπροσωπευτικά στατιστικά μεγέθη είναι το εισόδημα και η απασχόληση. Για αμφότερα τα μεγέθη υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα στο επίπεδο της διοικητικής Περιφέρειας αλλά και σε επίπεδο «αγροτικότητας», δηλαδή με βάση την κατάσταση που υιοθετεί η EUROSTAT και κατανέμει τον χώρο σε τρεις κατηγορίες που είναι οι κυρίαρχα αγροτικές περιοχές, οι ενδιαμέσες αγροτικές περιοχές και οι αστικές περιοχές, υιοθετώντας το σχετικό ορισμό του Ο.Ο.Σ.Α.
 - Η **ζωτικότητα**, εκφρασμένη σε όρους προσφοράς βασικών υπηρεσιών προς τον αγροτικό πληθυσμό το σημαντικότερο πρόβλημα που τίθεται αφορά τη μέτρηση της συμβολής του Προγράμματος στην εξυπηρέτηση συγκριμένων αναγκών των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.

Το Αγροτικό περιβάλλον

- Η δεύτερη βασική συνιστώσα της ποιότητας ζωής αφορά το αγροτικό περιβάλλον (rural environment) και την ποιότητα του, σαν ουσιώδη παράμετρο για την ενίσχυση του αισθήματος ευημερίας (well being) των κατοίκων της υπαίθρου αλλά και σαν συγκριτικό πλεονέκτημα και εν δυνάμει «πόρο» των αγροτικών περιοχών

- Η υψηλή ποιότητα του περιβάλλοντος των αγροτικών περιοχών σε σχέση με τις αστικές περιοχές και η ανάγκη επαφής των κατοίκων των πόλεων με την φύση αποτελεί έναν από τους πυλώνες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού αλλά και για την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών.

- Ο διπλός ρόλος του αγροτικού περιβάλλοντος και η αντιστοίχιση του με τις στηριζόμενες μέσω των Αξόνων 3 και 4 παρεμβάσεων (μέσω του μέτρου 323) αποτυπώνεται στα κοινά ερωτήματα του μέτρου που είναι :
 - Σε ποιο βαθμό διατήρησε το μέτρο την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών;
 - Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στην αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των Τοποθεσιών Natura 2000 ή άλλων τόπων υψηλής φυσικής αξίας και στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του αγροτικού πληθυσμού;
 - Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές;

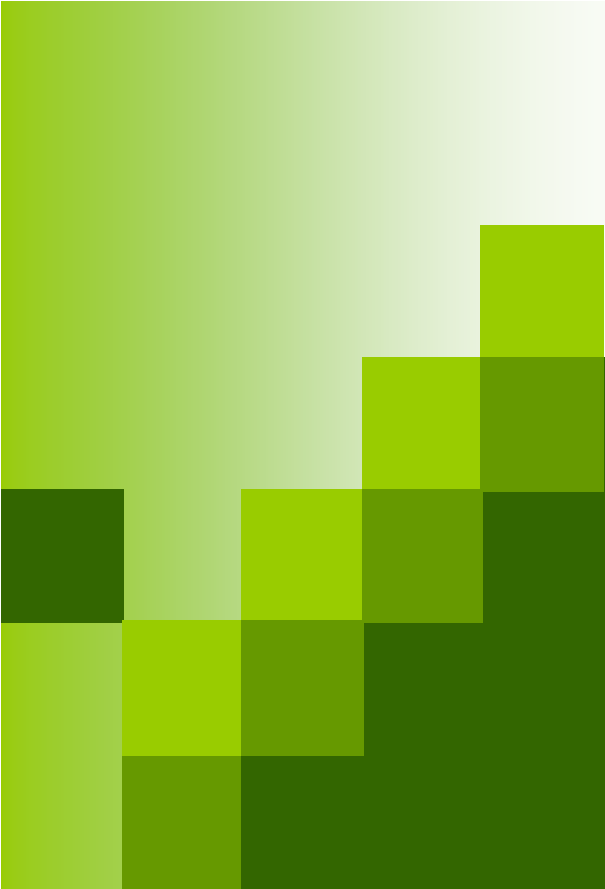
Το Κοινωνικό – πολιτιστικό κεφάλαιο

- Η διάσταση αυτή δεν είχε ενσωματωθεί κατά την φάση κατάρτισης του Προγράμματος και αποτελεί ουσιαστικά μια νέα προσέγγιση που υιοθετείται τα τελευταία χρόνια και στοχεύει να «ενσωματώσει σε κάποιο κοινό πλαίσιο αναφοράς άυλες διαστάσεις του τρόπου οργάνωσης των κοινωνιών και της αντίληψης που έχουν οι ίδιοι οι κάτοικοι για την περιοχή τους
- Το «**Κοινωνικό Κεφάλαιο**» αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση και κινητήρια δύναμη για την ενδυνάμωση της οικονομικής προόδου και της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές.
- Η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου αποτελεί μία σημαντική συνιστώσα προκειμένου να διαμορφωθεί το πλαίσιο και οι στόχοι της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής.
- Η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου είναι έννοια σύνθετη και δυναμική, παραπέμπει στον πλούτο που μπορεί να διαθέτει η τοπική κοινότητα και το ανθρώπινο δυναμικό της και ο οποίος μεταβάλλεται μέσα στο χρόνο.
- Το **Πολιτιστικό Κεφάλαιο** αφορά τόσο άυλους όρους όπως η πολιτιστική παράδοση όσο και με όρους υποδομών όπως είναι τα στοιχεία της υλικής αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, είτε αυτά σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή και τα ήθη και έθιμα του τόπου, είτε με τη δημιουργία του καταλλήλου πλαισίου για την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών προς τον κάτοικο της υπαίθρου.
- Η συμβολή του προγράμματος στην δημιουργία πολιτιστικού κεφαλαίου μπορεί να αποτιμηθεί και να ποσοτικοποιηθεί μέσω των προτεινόμενων δεικτών εκροών, αποτελεσμάτων και επιπτώσεων σε όρους εξυπηρετούμενου πληθυσμού αλλά και διασύνδεσης των παρεμβάσεων των Μέτρων 321, 322, 323 και των αντίστοιχων δράσεων που υλοποιούνται μέσω του Άξονα 4

Η Διακυβέρνηση

- Η τελευταία συνιστώσα/ παράμετρος της ποιότητας ζωής που είναι σύμφυτη με την προσέγγιση LEADER είναι η «**Διακυβέρνηση**». Η έννοια της διακυβέρνησης συνίσταται από δύο διακριτές υποενότητες που είναι η «**Πολυ- επίπεδη διακυβέρνηση**» δηλαδή η εξέταση των οριζόντιων και κάθετων διασυνδέσεων μεταξύ των επιπέδων της διοίκησης (κεντρική κυβέρνηση, αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού , κοινωνία των πολιτών), η επικουρικότητα και το επίπεδο αποκέντρωσης και η **Τοπική διακυβέρνηση**, δηλαδή η ποιότητα της τοπικής εταιρικής σχέσης όπως αυτή αποτυπώνεται στην διαφάνεια, τη συμμετοχή, τη δικτύωση, τη συνεργασία.
- Οι **Αρχές Διακυβέρνησης** σύμφωνα με την «Λευκή Βίβλο για την Διακυβέρνηση» που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η καλή διακυβέρνηση εδράζεται σε πέντε σωρευτικές αρχές:
 - **διαφάνεια:** τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη σημασία στη διαφάνεια και την κοινοποίηση των αποφάσεών τους•
 - **συμμετοχή:** οι πολίτες πρέπει να κληθούν να συμμετάσχουν πιο συστηματικά στην εκπόνηση και την υλοποίηση των πολιτικών•
 - **ευθύνη:** πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ρόλος του κάθε συντελεστή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κάθε εμπλεκόμενος συντελεστής πρέπει, στη συνέχεια, να αναλαμβάνει το ρόλο που του αναλογεί
 - **αποτελεσματικότητα:** οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο κατάλληλο επίπεδο και την κατάλληλη στιγμή και να παράγουν τα απαιτούμενα αποτελέσματα•
 - **συνοχή:** οι πολιτικές που εφαρμόζει η Ένωση παρουσιάζουν πολύ μεγάλη διαφοροποίηση και απαιτείται συνεχής προσπάθεια για να εξασφαλίζεται η συνοχή τους.

Ερωτηματολόγιο Πρόσθετων Δεικτών

Άξονας 3: Βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	
Μέτρο 321	Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
Κατηγορία πράξης	Αγροτική οδοποιία
Τίτλος έργου	
Κωδικός ΟΠΣΑΑ	
Στόχος που συμβάλλει το έργο	Βελτίωση της ζωτικότητας και της δυνατότητας βιοπορισμού στην ύπαιθρο
Τύπος δείκτη	Δείκτης Εκρμών
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (2):	Συνολικό ποσό επενδύσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (2):	Ευρώ
Τιμή Επίτευξης (2):	
Ονομασία Δείκτη (3):	Μήκος αγροτικών δρόμων
Τιμή Μονάδος (3):	Χλμ.
Τιμή Επίτευξης (3):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Αποτελέσματος
Ονομασία Δείκτη (1):	Έκταση Γεωργικών εκμεταλλεύσεων που εξυπηρετούνται με την βελτίωση της πρόσβασης
Τιμή Μονάδος (1):	Στρέμματα ή Εκτάρια
Τιμή Επίτευξης (1):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Επιπτώσεων
Ονομασία Δείκτη (1):	Μεταβολή στο επίπεδο ικανοποίησης του πληθυσμού από τις βελτιωμένες υποδομές και υπηρεσίες,
Τιμή Μονάδος (1):	Ποσοστό
Τιμή Επίτευξης (1):	<i>(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)</i>

Άξονας 3: Βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	
Μέτρο 321	Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
Κατηγορία πράξης	Εγγειοβελτιωτικά Έργα
Τίτλος έργου	
Κωδικός ΟΠΣΑΑ	
Στόχος που συμβάλλει το έργο	Βελτίωση της ζωτικότητας και της δυνατότητας βιοπορισμού στην ύπαιθρο
Τύπος δείκτη	Δείκτης Εκροών
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (2):	Συνολικό ποσό επενδύσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (2):	Ευρώ
Τιμή Επίτευξης (2):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης αποτελέσματος
Ονομασία Δείκτη (1):	Αρδευόμενη έκταση για την οποία υλοποιήθηκαν εγγειοβελτιωτικά έργα μικρής κλίμακας
Τιμή Μονάδος (1):	Στρέμματα ή Εκτάρια
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (1):	Όγκος ύδατος που υφίσταται ορθολογική διαχείριση
Τιμή Μονάδος (1):	Κυβικά μέτρα ανά έτος
Τιμή Επίτευξης (1):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Επιπτώσεων
Ονομασία Δείκτη (1):	Μεταβολή στο επίπεδο ικανοποίησης του πληθυσμού από τις βελτιωμένες υποδομές και υπηρεσίες
Τιμή Μονάδος (1):	Ποσοστό
Τιμή Επίτευξης (1):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)

ΜΕΤΡΟ 321 **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ:** Μικρής κλίμακας υποδομές σε χώρους άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων

Άξονας 3: Βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	
Μέτρο 321	Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
Κατηγορία πράξης	Μικρής κλίμακας υποδομές σε χώρους άσκησης πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων
Τίτλος έργου	
Κωδικός ΟΠΣΑΑ	
Στόχος που συμβάλλει το έργο	Αξιοποίηση των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου
Τύπος δείκτη	Δείκτης Εκροών
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (2):	Συνολικό ποσό επενδύσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (2):	Ευρώ
Τιμή Επίτευξης (2):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης αποτελέσματος
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός ατόμων που χρησιμοποιούν τους χώρους άσκησης δραστηριοτήτων
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Επιπτώσεων
Ονομασία Δείκτη (1):	Μεταβολή στα επίπεδα ενεργού συμμετοχής σε δραστηριότητες πολιτισμού ή/και εκδηλώσεις,
Τιμή Μονάδος (1):	Ποσοστό
Τιμή Επίτευξης (1):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)

ΜΕΤΡΟ 322**ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΗΣ: Έργα ανάπλασης**

Άξονας 3: Βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	
Μέτρο 322	Ανακαίνιση και ανάπτυξη των χωριών
Κατηγορία πράξης	Έργα ανάπλασης
Τίτλος έργου	
Κωδικός ΟΠΣΑΑ	
Στόχος που συμβάλλει το έργο	Ενίσχυση της αναβάθμισης του οικιστικού ιστού προς τέρψη του τοπικού πληθυσμού και των επισκεπτών
Τύπος δείκτη	Δείκτης Εκροών
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός χωριών όπου υλοποιήθηκαν δράσεις (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (2):	Συνολικό ποσό επενδύσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (2):	Ευρώ
Τιμή Επίτευξης (2):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης αποτελέσματος
Ονομασία Δείκτη (1):	Ποσοστό πληθυσμού οικισμών στους οποίους πραγματοποιήθηκαν αναπλάσεις (ως προς την δημοτική ενότητα)
Τιμή Μονάδος (1):	%
Τιμή Επίτευξης (1):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Επιπτώσεων
Ονομασία Δείκτη (1):	Μεταβολή στο επίπεδο ικανοποίησης του πληθυσμού από τις βελτιωμένες παροχές πολιτισμού
Τιμή Μονάδος (1):	Ποσοστό
Τιμή Επίτευξης (1):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)
Ονομασία Δείκτη (2):	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν ως συνέπεια της ανάπλασης των οικισμών
Τιμή Μονάδος (2):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (2):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)

Άξονας 3: Βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	
Μέτρο 323	Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς
Κατηγορία πράξης	Πολιτιστικές παροχές
Τίτλος έργου	
Κωδικός ΟΠΣΑΑ	
Στόχος που συμβάλλει το έργο	Ενίσχυση των πολιτιστικών παροχών προς τέρψη του τοπικού πληθυσμού και των επισκεπτών
Τύπος δείκτη	Δείκτης Εκροών
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων αγροτικής κληρονομιάς (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (2):	Συνολικό ποσό επενδύσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (2):	Ευρώ
Τιμή Επίτευξης (2):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης αποτελέσματος
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός ατόμων που επισκέπτονται τα κτίρια στα οποία υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Επιπτώσεων
Ονομασία Δείκτη (1):	Μεταβολή στο επίπεδο ικανοποίησης του πληθυσμού από τις βελτιωμένες παροχές πολιτισμού.
Τιμή Μονάδος (1):	Ποσοστό
Τιμή Επίτευξης (1):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)

Άξονας 3: Βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας	
Μέτρο 323	Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς
Κατηγορία πράξης	Υπηρεσίες οικοσυστήματος και περιβαλλοντικές παροχές
Τίτλος έργου	
Κωδικός ΟΠΣΑΑ	
Στόχος που συμβάλλει το έργο	Βελτίωση (των υπηρεσιών) του οικοσυστήματος και των περιβαλλοντικών παροχών προς τέρψη του κοινού
Τύπος δείκτη	Δείκτης Εκροών
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός στηριζόμενων δράσεων αγροτικής κληρονομιάς (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Ονομασία Δείκτη (2):	Συνολικό ποσό επενδύσεων (ΚΠΠΑ)
Τιμή Μονάδος (2):	Ευρώ
Τιμή Επίτευξης (2):	
Ονομασία Δείκτη (3):	Μήκος μονοπατιών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών διαδρομών που κατασκευάζονται
Τιμή Μονάδος (3):	Χλμ.
Τιμή Επίτευξης (3):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης αποτελέσματος
Ονομασία Δείκτη (1):	Αριθμός ατόμων που χρησιμοποιούν τις βελτιωμένες περιβαλλοντικές παροχές
Τιμή Μονάδος (1):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (1):	
Τύπος δείκτη	Δείκτης Επιπτώσεων
Ονομασία Δείκτη (1):	Μεταβολή στο επίπεδο ικανοποίησης του πληθυσμού από τη βελτιωμένη κατάσταση του περιβάλλοντος.
Τιμή Μονάδος (1):	Ποσοστό
Τιμή Επίτευξης (1):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)
Ονομασία Δείκτη (2):	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν ως συνέπεια των παρεμβάσεων του Μέτρου.
Τιμή Μονάδος (2):	Αριθμός
Τιμή Επίτευξης (2):	(στο πλαίσιο έρευνας πεδίου)

Συμμετοχική Αξιολόγηση - Αυτοαξιολόγηση

Συμμετοχική Αξιολόγηση - Αυτοαξιολόγηση

- Δυσκολία αποτίμησης/ αξιολόγησης της προσέγγισης Leader με κλασικές μεθόδους οδηγεί στην επιλογή μεθόδων συμμετοχικής αξιολόγησης
- Στο **επίπεδο της διαδικασίας**, η συμμετοχική προσέγγιση εξυπηρετεί ένα πλήθος σκοπών:
 - Δημιουργεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης, σχέσεων και κατανόησης μεταξύ των ενδιαφερόμενων, παρέχοντας στον αξιολογητή πολλαπλές προοπτικές, απόψεις και επιρροές.
 - Διασφαλίζει ότι οι προοπτικές και η πραγματικότητα των ωφελούμενων του προγράμματος αντικατοπτρίζεται σωστά στην αξιολόγηση.
 - Επιτρέπει στους διάφορους ενδιαφερόμενους, και κυρίως σε αυτούς που είναι πιο «περιθωριοποιημένοι», να παρουσιάσουν τις ανάγκες τους, τα συμφέροντά τους, τις προσδοκίες τους, να συνεργαστούν με άλλους, και να αναπτύξουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές.
 - Μέσα από την ενεργή συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού και των τοπικών φορέων στην αξιολόγηση, ενθαρρύνεται η εξοικείωση με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και αυξάνονται οι προοπτικές για τη βιωσιμότητα των έργων.
- Στο **επίπεδο των τεχνικών**, η συμμετοχική αξιολόγηση συνεισφέρει:
 - στη μεγαλύτερη αυθεντικότητα των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης που συνδέονται πιο πολύ με το τοπικό επίπεδο.
 - στη διεύρυνση των κριτηρίων και των δεικτών για την αξιολόγηση των επιδράσεων και αποτελεσμάτων του προγράμματος.
 - στην ενδεδειγμένη ανάλυση των επιτευγμάτων του προγράμματος μέσω «περιεκτικών περιγραφών» μιας περίπλοκης πραγματικότητας η οποία καταγράφει τις προσωπικές εμπειρίες και προοπτικές των εμπλεκόμενων.

Παραδείγματα Μεθόδων Συμμετοχικής Αξιολόγησης

- Ο οδηγός «**Αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας της προσέγγισης LEADER**» του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου LEADER II αποτελεί την πρώτη προσπάθεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να θέσει τα καίρια ερωτήματα της προσέγγισης LEADER καλύπτοντας ποιοτικά αξιολογικά κριτήρια σχετικά με τα χαρακτηριστικά του LEADER :
 - χωρική προσέγγιση,
 - εκ των κάτω προσέγγιση,
 - Ομάδα Τοπικής Δράσης,
 - καινοτομία,
 - πολυτομεακός χαρακτήρας,
 - δικτύωση και διακρατική συνεργασία,
 - διαχείριση & χρηματοδότηση.

- Στο πλαίσιο των εκδόσεων του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου, και ειδικότερα στο φάκελο «**Χωρική ανταγωνιστικότητα**» προτείνεται μία μεθοδολογία για την αποτίμηση των επιπτώσεων του LEADER στην εξέλιξη μιας περιοχής για μια δεκαετία, λαμβάνοντας υπόψη τις οκτώ συνιστώσες του «τοπικού κεφαλαίου»:
 - οι υλικοί πόροι και η διαχείρισή τους,
 - ο πολιτισμός και η ταυτότητα της περιοχής,
 - το ανθρώπινο δυναμικό,
 - η έμμεση και άμεση τεχνογνωσία και οι ειδικές δεξιότητες,
 - η διακυβέρνηση και οι χρηματοδοτικοί πόροι,
 - οι οικονομικές δραστηριότητα και οι επιχειρήσεις,
 - οι αγορές και οι εξωτερικές σχέσεις,
 - η εικόνα και αντίληψη για την περιοχή.

Παραδείγματα Μεθόδων Συμμετοχικής Αξιολόγησης

- Στο πλαίσιο επίσης του LEADER II, το Δίκτυο LEADER της Βόρειας Ιρλανδίας είχε προτείνει στις Ομάδες Τοπικής Δράσης ένα μοντέλο με την ονομασία «Learning in action Self Evaluation Project (LIAISE) προκειμένου οι Ομάδες Τοπικής Δράσης να ευαισθητοποιηθούν και να οργανώσουν την αυτοαξιολόγηση της ομάδας τους.
- Κατά την **τρέχουσα προγραμματική περίοδο**, για την αξιολόγηση του Άξονα 4 έχουν καταγραφεί σημαντικές πρωτοβουλίες:

Το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο της Ιταλίας προκειμένου να αποτιμηθεί η προσέγγιση LEADER προτείνει τη δημιουργία ενός δείκτη με την ονομασία «LEADERABILITY» (που προσπαθεί να περιγράψει την ικανότητα της ΟΤΔ και της περιοχής να εφαρμόσει πλήρως τα χαρακτηριστικά της προσέγγισης LEADER διαχωρίζοντας τέσσερα σταδιακά επίπεδα:

- εμπύχωση,
- διοικητική διαχείριση,
- εφαρμογή τοπικής στρατηγικής,
- πλήρης διαδικασία τοπικής ανάπτυξης

Πρόταση για την οργάνωση της αυτοαξιολόγησης

- Προτείνεται η αυτο-αξιολόγηση να οργανωθεί κυρίως με ερωτηματολόγιο και συγκεκριμένα με τον ακόλουθο τρόπο:
 1. Δημιουργία πλαισίου οδηγιών και κατάρτιση ερωτηματολογίου για τις Ομάδες Τοπικής Δράσης που θα αφορούν στα χαρακτηριστικά της προσέγγισης LEADER και τους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο.
 2. Συναντήσεις ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης σε θέματα που αφορούν στις ανάγκες αξιολόγησης ανά Ομάδα Περιφερειών.
 2. Αποστολή ερωτηματολογίου και συμπλήρωση.
 3. Επεξεργασία ερωτηματολογίου.
 4. Παρουσίαση αποτελεσμάτων σε εθνικό επίπεδο.

- Το παραπάνω έργο μπορεί να υλοποιηθεί με τη συνδρομή:
 - των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης και Εφαρμογής που γνωρίζουν το αντικείμενο του LEADER και της αξιολόγησης.
 - του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου.
 - εξωτερικού συνεργάτη προκειμένου αφενός να διευκολύνει την οργάνωση των εργασιών και αφετέρου να επεξεργαστεί, να συνθέσει και να αναλύσει τα συμπεράσματα που θα προκύψουν.

A decorative graphic on the left side of the slide. It features a vertical bar with a green-to-white gradient. To the right of this bar is a grid of squares in various shades of green, arranged in a pattern that resembles a staircase or a series of steps. The squares are of varying sizes and are positioned at different heights and widths, creating a dynamic, geometric composition.

Focus Group

ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ LEADER

[A]. Σε ποιές από τις κάτωθι έννοιες που σύμφωνα με το έγγραφο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνθέτουν την «Ποιότητα ζωής και την προσέγγιση LEADER» θα παρουσιασθούν οι μεγαλύτερες δυσκολίες για την ποσοτική αποτίμησή τους;

1. Ζωτικότητα (321,322,323)	
2. Βιοπορισμός	
3. Πολιτιστικό Κεφάλαιο	
4. Κοινωνικό Κεφάλαιο	
5. Περιβαλλοντικές υπηρεσίες και παροχές	
6. Τοπική Διακυβέρνηση	
7. Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση	

[B]. Ποιές από τις κατωτέρω έννοιες σχετίζονται περισσότερο με τις ιδιαιτερότητες της Ελληνικής Υπαίθρου, της χώρας και τα τοπικά προγράμματα;

1. Πολιτιστικό Κεφάλαιο	
2. Κοινωνικό Κεφάλαιο	
3. Περιβαλλοντικές υπηρεσίες και παροχές	
4. Τοπική Διακυβέρνηση	
5. Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση	

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

A. Υιοθετείται το σχετικό ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε από το ΚΕΠΕ για την μέτρηση του κοινωνικού κεφαλαίου κατάλληλα προσαρμοσμένο στο περιεχόμενο των μέτρων του άξονα 4. Η μέτρηση γίνεται με βάση την τιμή εκκίνησης (περίοδος σχεδιασμού), τιμή στόχος λήξη της περιόδου εφαρμογής

Σημειώστε ποιές από τις 8 παρακάτω κατηγορίες θεωρείτε ως κατάλληλες και αντιπροσωπευτικές για τη μέτρηση του κοινωνικού κεφαλαίου της περιοχής σας;

1 Συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις για ηλικιωμένους ή άτομα με ειδικές ανάγκες	
2. Συμμετοχή σε δραστηριότητες της εκκλησίας	
3. Πολιτιστικές , καλλιτεχνικές εκπαιδευτικές οργανώσεις	
4. Αθλητικοί σύλλογοι	
5. Οργανώσεις με δραστηριότητες για τους φτωχούς άστεγους	
6. Οργανώσεις για το περιβάλλον	
7. Οργανώσεις –δραστηριότητες νέων και γυναικών	
8. Τοπικοί σύλλογοι για την περιοχή/τόπο καταγωγής	
9. Άλλο ...	

B. Η εφαρμογή του Προγράμματος ενδυναμώνει το κοινωνικό κεφάλαιο μέσω της ενεργοποίησης των τοπικών εταιριών και του πληθυσμού της περιοχής.

Σημειώστε ποιές από τις 6 παρακάτω κατηγορίες θεωρείτε ως κατάλληλες και αντιπροσωπευτικές για τη μέτρηση του βαθμού ενεργοποίησης του κοινωνικού κεφαλαίου της περιοχής σας;

1. Αριθμός επενδύσεων από «συλλογικούς φορείς»	
2. Αριθμός έργων που υλοποιήθηκαν από εθελοντικές οργανώσεις	
3. Ύψος επενδύσεων που υλοποιήθηκαν από συλλογικές οντότητες	
4. Προϋπάρχουσες	
5. Νέο δημιουργούμενες λόγω του Προγράμματος	
6. Άλλο ...	

A – ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

A1. Σε ποιο βαθμό έχει ενισχυθεί η ανανεωθεί η αγροτική πολιτιστική κληρονομιά (αρχιτεκτονική κληρονομιά, άυλη πολιτιστική κληρονομιά, αντικείμενα τέχνης, κλπ);

- Χρήση των πολιτιστικών πόρων σε περιοχές στις οποίες εφαρμόστηκαν προγράμματα αγροτικής αναζωογόνησης

A2. Σε ποιο βαθμό έχει βελτιωθεί η ελκυστικότητα των πολιτιστικών πόρων της περιοχής;

- Επίπεδο ικανοποίησης ή αναγνωρισιμότητας των πολιτιστικών πόρων ή/ και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων της περιοχής.

B – ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ)

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

B1. Σε ποιο βαθμό έχει βελτιωθεί η πολιτιστική ζωή στην περιοχή;

- Μεταβολή στο βαθμό συμμετοχής σε πολιτιστικές δραστηριότητες, μεταβολή του αριθμού των μελών πολιτιστικών φορέων/δραστηριοτήτων (με έμφαση στη συμμετοχή των νέων ή άλλων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων)
- Αριθμός και μορφή νέων πολιτιστικών δραστηριοτήτων που αναβαθμίζουν τους ενδογενείς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό (θέατρα, παραστάσεις, φεστιβάλ, κλπ)
- Αριθμός και μορφή επιχειρήσεων και νεοσύστατων επιχειρήσεων που συνδέονται με τον πολιτισμό και συμβάλλουν στην δημοτικότητα της περιοχής και των δραστηριοτήτων της

B2. Σε ποιο βαθμό τα πολιτιστικά γεγονότα, οι δραστηριότητες, τυχόν κίνητρα και επιχειρήσεις συνέβαλαν στην προσέλκυση επισκεπτών εκτός της περιοχής;

- Εξωτερική εικόνα της περιοχής, αριθμός επισκεπτών από απομακρυσμένες περιοχές, αριθμός επισκεπτών που έχουν μία θετική εικόνα για τα στοιχεία που είναι αντιπροσωπευτικά της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

A. Σε ποιό βαθμό τα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και γενικότερα το LEADER συνέβαλαν στην μεγαλύτερη συμμετοχή κοινωνικό-οικονομικών φορέων των περιοχών που ενισχύθηκαν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων;

- Ισορροπία μεταξύ του δημόσιου τομέα και των πολιτικών εκπροσώπων, του ιδιωτικού τομέα και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών (οργανισμοί, ομάδες ενδιαφερόντων)
- Φορείς που συμμετέχουν στην εξασφάλιση κεφαλαίων και τρόποι συμμετοχής τους.
- Αυξημένη και αποτελεσματική συμμετοχή των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (προσδιορίστε το χαρακτήρα της εμπλοκής τους στο πρόγραμμα, ως ωφελούμενοι, εταίροι, ενεργά μέλη για την υλοποίηση, κλπ)

B. Σε ποιό βαθμό τα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και γενικότερα το LEADER δημιούργησαν δομές λήψης αποφάσεων και εφαρμογής τοπικών στρατηγικών, η και ευρύτερες βιώσιμες συνεργασίες σε τοπικό επίπεδο;

- Ύπαρξη ενός πλάνου σχετικά με τη συνέχιση ή την κατάργηση της τοπικής εταιρικής σχέσης μετά το πέρας της περιόδου χρηματοδότησης (αριθμός ή ποσοστό δραστηριοτήτων που άρχισαν κατά την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος και μπορούν να συνεχιστούν μετά το πέρας της χρηματοδότησης)
- Αριθμός νέων ή υφιστάμενων δομών που αναλαμβάνουν και συνεχίζουν δραστηριότητες μετά το τέλος της περιόδου χρηματοδότησης.
- Αριθμός έργων spin off / οργανισμών / δικτύων που παρακινήθηκαν από την εφαρμογή των μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής η γενικότερα το LEADER

Γ. Σε ποιό βαθμό οι μηχανισμοί του προγράμματος βελτιώνουν τις διαχειριστικές ικανότητες των φορέων που συμμετέχουν στην τοπική εταιρική σχέση και οδηγούν σε μία περισσότερο επαγγελματική διαχείριση της σχέσης αυτής;

- Επίπεδο ικανοποίησης των ωφελούμενων σχετικά με την απόδοση όλων των τοπικών εταιρικών σχέσεων που εμπλέκονται στην εφαρμογή του ΠΑΑ.
- Βαθμός ικανοποίησης των μελών όλων των τοπικών εταιρικών σχέσεων από τη συνεργασία των φορέων που τις αποτελούν.
- Διακύμανση / σταθερότητα του αριθμού των απασχολούμενων για κάθε μία από τις τοπικές εταιρικές σχέσεις.

1. Ποιός ο ρόλος της αξιολόγησης κατά τη γνώμη σας;

1. Κανονιστική υποχρέωση
2. Εργαλείο λήψης αποφάσεων
3. Διαδικασία εκπαίδευσης
4. Συνδυασμός των ανωτέρω

2. Η αξιολόγηση «εκτίμηση» της προσέγγισης Leader σε επίπεδο τοπικού προγράμματος πιστεύετε ότι μπορεί να υλοποιηθεί μέσω;

1. Ανάθεση σε εξωτερικό αξιολογητή σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή
2. Αξιολόγηση με ανάθεση σε εξωτερικό αξιολογητή του Τοπικού Προγράμματος
3. Παράλληλη διαδικασία ενός κύριου αξιολογητή και των αξιολογητών των επιμέρους Τοπικών Προγραμμάτων
4. Διαδικασία αυτοαξιολόγησης από την ΟΤΔ

3 Η αυτοαξιολόγηση πιστεύεται ότι πρέπει να γίνεται;

1. Σε ετήσια βάση.
2. Μετά το τέλος της περιόδου επιλεξιμότητας δαπανών
3. Ένα έτος πριν το τέλος της περιόδου επιλεξιμότητας δαπανών

4. Η διενέργεια της αυτοαξιολόγησης πρέπει να έχει σα στόχο:

1. Την λήψη αποφάσεων για ενδεχόμενη αναθεώρηση προγραμμάτων
2. Την αποτίμηση των αποτελεσμάτων/επιπτώσεων από την εφαρμογή του Προγράμματος και την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στον τοπικό πληθυσμό
3. Τον καλύτερο σχεδιασμό των προγραμμάτων της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου

5. Η αυτοαξιολόγηση θα μπορούσε να συνδυασθεί με την υποβολή ετήσιας έκθεσης προς την ΕΔΑ;

1. Ναι
2. Όχι